

Het popfestival als icoon

De 32e editie van het popfestival Pinkpop vond ook dit jaar weer plaats in het Limburgse Landgraaf. De gemeente en de producent van Pinkpop, MOJO Concerts, hebben recentelijk een tienjarig contract afgesloten. De gemeente lijkt tevreden met het festival. Maar welke concrete voordelen biedt dit grootschalige evenement Landgraaf, een plaats gelegen in het voormalig mijnbouwgebied?

WILLEM BOTERMAN & JENNY PANNENBECKER

In het boek 'The Image of the City' komt Kevin Lynch tot de conclusie dat mensen hun mentale beeld van de stad rond vijf elementen vormgeven: 'paths' (straten, grachten en dergelijke), 'edges' (bijvoorbeeld kliffen en meren), 'districts' (bepaalde buurten of winkelcentra), 'nodes' (knooppunten) en 'landmarks' (prominente gebouwen en monumenten). Lynch stelt dat geen van deze elementen los van elkaar staan in het beeld dat burgers van hun stad hebben. Elementen overlappen elkaar, zij het dat sommigen dominantier zijn dan anderen.

Wagenaar stelt in 'Stedebouw en Burgerlijke Vrijheid' dat iconen een stad, of een natie, uitmaken: "Naast het streven naar een door alle onderdanen geaccepteerde en begrepen eenheidstaal, een in die taal gecomponeerd volkslied, een overkoepelende staatskerk of het afschaffen of ontmoedigen van allerlei achterlijke lokale zeden en gebruiken, speelde de visuele symboliek van de nationale identiteit een belangrijke samenbindende rol." Wat volgens Wagenaar geldt op nationaal niveau, gaat ook op voor het regionale of lokale niveau; het scheppen van een beeld van de regio waarmee bewoners zich kunnen identificeren, en dat tegelijkertijd uitdraagt naar de regio of stad voor staat.

Naar de terminologie van Lynch kunnen ook grootse evenementen worden gezien als landmarks. Alleen zijn landmarks in deze vorm niet gebonden aan een bepaalde plek, maar kunnen verplaatst worden; ze zijn in principe 'footloose'. Toch kunnen bepaalde evenementen onherroepelijk vergroeid zijn met een bepaalde plaats. Ze geven, net als kenmerkende gebouwen, de stad of regio waar ze gehouden worden een bepaalde identiteit. Aan de andere kant ontlene plaatsgebonden festivals en evenementen op hun beurt ook een deel van hun identiteit aan de lokatie waar ze georganiseerd worden. Plaats en evenement worden zijn in de beeldvorming onlosmakelijk met elkaar verbonden. Dit geldt bijvoorbeeld voor Rio de Janeiro en het carnaval, Cannes en het filmfestival, en Landgraaf en Pinkpop.

Limburgs landmark

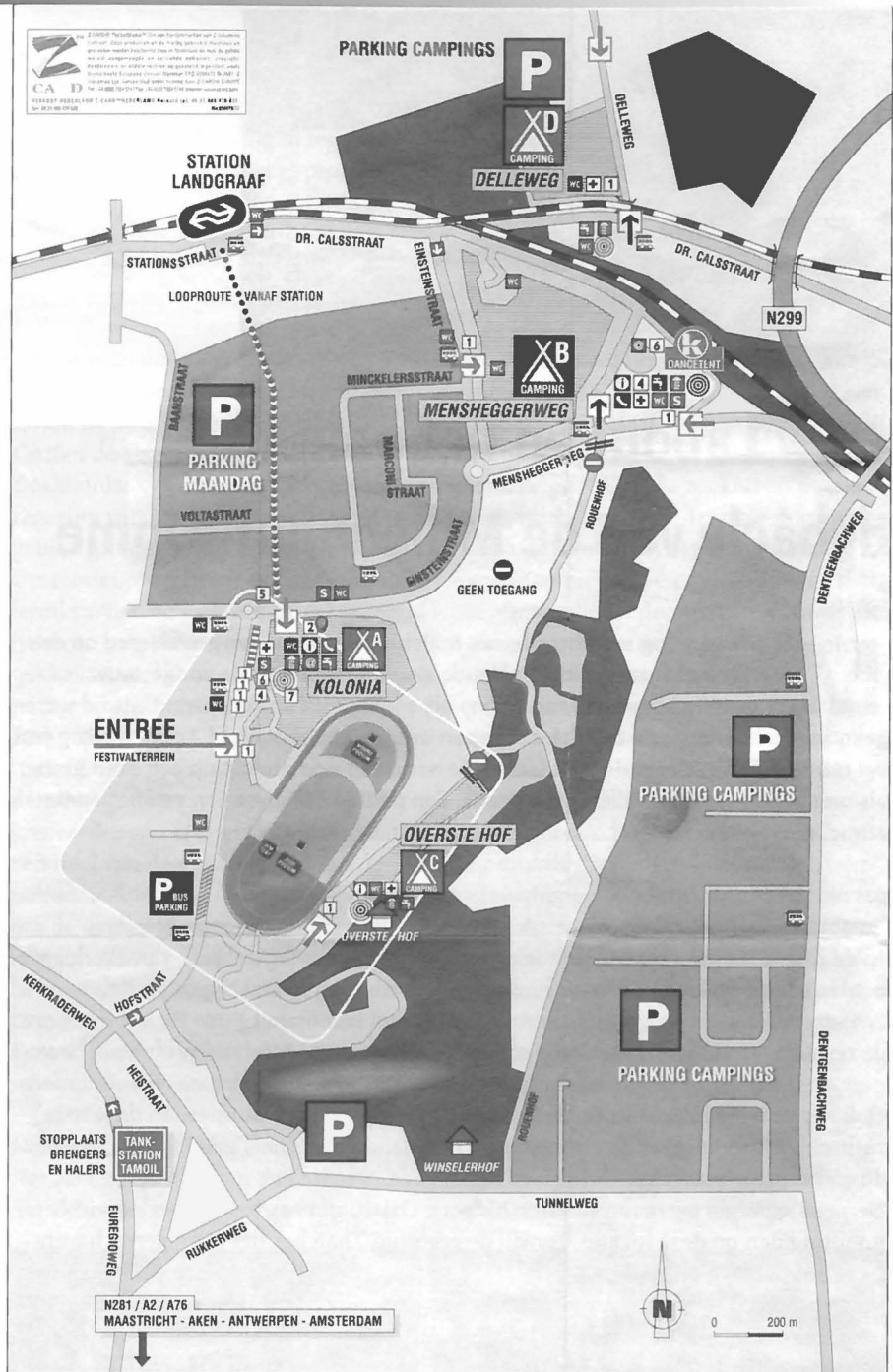
Pinkpop is ooit opgezet met het idee om een streekgebonden, grootschalig festival te worden. Met name het idee van streekgebondenheid verraadt dat het evenement een bepaald imago moest krijgen. Het gemoedelijke karakter van Limburg werd geacht van Pinkpop af te stralen. In die zin is het feit dat het festival in de oostelijke mijnstreek wordt gehouden belangrijker dan dat Landgraaf als gastheer optreedt. De regio stond vast, de keuze voor Landgraaf, nadat het evenement Geleen niet meer gehouden kon worden, was min of meer arbitrair. De gemoedelijke sfeer is in de loop der jaren niet verdwenen, ondanks de steeds grotere bezoekersaantallen. Pinkpop is inderdaad een streekgebonden festival geworden, en gebleven; wordt het wel steeds meer in één adem genoemd met de gemeente Landgraaf, waardoor het evenement zich meer tot een landmark of icoon voor deze gemeente heeft ontwikkeld. Naast het feit dat Pinkpop Landgraaf 'op de kaart heeft gezet', is het festival voor de gemeente een zeer belangrijke economische motor. In 1993 is berekend dat aan 'spin-off'-effecten jaarlijks ongeveer vier miljoen gulden ten goede komt aan de lokale economie. Tientallen bedrijven zijn direct of indirect betrokken bij het evenement en hebben zich om die reden in Landgraaf gevestigd. Het overgrote deel van de investeringen komt van particuliere bedrijven. De gemeente zelf draagt slechts enkele tienduizenden gulden bij. Naast direct waarneembare 'spin-off' zijn er ook indirecte effecten. Zo is de gemeente van plan om een groot avonturenpark te bouwen, genaamd 'Adventure World of Taurus'. Met deze nieuwe publiekstrekker hoopt de gemeente jaarlijks zo'n vierhonderdduizend bezoekers te trekken. Het is sterk de vraag of Landgraaf miljoenen zou willen (en kunnen) investeren in een dergelijk project als het niet al door een ander evenement enorme naamsbekendheid had gekregen. In hoeverre identificeren de inwoners van Landgraaf zich met het oudste popfestival in Europa? En is het festival wel zo streekgebonden als het claimt te zijn? Het eerste duidelijke teken dat het wel degelijk het geval is blijkt uit de waarde die de gehele gemeenteraad

hecht aan het feit dat Pinkpop in Landgraaf blijft. Een andere indicatie voor de streekgebondenheid van het festival is het bestaan van tientallen vrijwilligersorganisaties in en om Landgraaf die betrokken zijn bij de organisatie van het popspektakel. Al die vrijwilligers zouden nauwelijks op de been te krijgen zijn als het evenement onder de lokale bevolking geen draagvlak zou hebben. Deze vrijwilligers dragen daarnaast ontegenzeggelijk bij aan de gemoeidelijke sfeer die Pinkpop al jaren kenmerkt. Een voorlichter van de gemeente Landgraaf benadrukt dan ook met trots dat Pinkpop, ondanks dat het een internationaal festival is geworden, haar oorspronkelijke sfeer niet heeft verloren.

Van zwart naar groen

In 'The Urban Order' beschrijft Short in een casestudy de verandering van het Amerikaanse industriecentrum Syracuse in een schone, groene en levendige stad waar het goed toeven is. Ook in Landgraaf (ontstaan na een gemeentelijke herindeling in 1982) heeft een dergelijke omslag plaatsgevonden. De mijnen die het gebied vanaf 1800 domineerden raakten vanaf 1965 in onbruik, na de ontdekking van de aardgasvelden in Slochteren, en werden gesloten. Na de sluiting van de mijnen volgde een moeizame herstructurering. Er kwamen nieuwe industriegebieden zoals Strijthagen en Abdissenbosch. Onder het motto 'Van zwart naar groen' werden de oude mijngebouwen en de omliggende terreinen grotendeels afgebroken en geruimd om plaats te maken voor woonwijken en recreatiegebieden. De draf- en renbaan (het tegenwoordige 'Megaland', het terrein waar Pinkpop wordt gehouden), de skihelling en enkele grote groengebieden getuigen van deze omslag.

Alhoewel het organiseren van Pinkpop niet het initiatief was van de lokale overheid, kan gesteld worden dat het festival het imago van de regio wel een steuntje in de rug heeft gegeven richting verandering. Het oude mijngebied in het oosten van Zuid-Limburg ging in de jaren zeventig door een diep economisch dal, wat niet ten goede kwam aan de beeldvorming over dit gebied. Toen de mijnen werden gesloten betekende dit niet alleen dat de economische basis van de regio wegviel, maar ook dat het belangrijkste kenmerk van

Van zwart naar groen: het evenemententerrein Megaland

de streek verdween. En dus ook datgene waarmee de bewoners zich konden identificeren. Natuurlijk is Pinkpop niet opgericht om deze leemte te vullen, maar het valt niet te ontkennen dat het festival Landgraaf, en daarmee de oostelijke mijnstreek, weer opnieuw op de kaart heeft gezet. De lokale bevolking heeft met het evenement een nieuw icoon gekregen waar ze trots op kunnen zijn en waarmee zij zich kunnen identificeren, naast alle economische voordelen die het festival met zich meebrengt.

Redactie AGORA

Literatuurselectie

Gemeente Landgraaf, voorlichtingsmateriaal.
 Knox, P. (2000) *Urban Social Geography. An Introduction*. Harlow: Prentice Hall.
 Short, J.R. (1996) *The Urban Order*. Cambridge: Blackwell Publishers.
 Wagenaar, M. (1998) *Stedebouw en burgerlijke vrijheid*. Bussum: Thoth.
www.parkstad.com/lan/lan_start.html
www.pinkpop.nl